

ÖK-sekretariatet

Protokoll nr 2/2024 från möte med övervakningskommittén för den strategiska planen för GJP

Tid: Den 29 maj

Plats: Stora hotellet, Jönköping

Dagordning: Se bilaga 1

Deltagare: Se bilaga 2

1 Mötets öppnande

Ordföranden Tobias Olsson (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) förklarade mötet öppnat och hälsade alla välkomna.

2 Godkännande av dagordningen

Ordföranden frågade om det fanns övriga frågor och om dagordningen kunde godkännas. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) anmälde övrig fråga om biogastraktorer.

Övervakningskommittén beslutade att godkänna dagordningen.

3 Lägesrapport om programmets genomförande samt kommunikationsaktiviteter

Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) presenterade lägesrapport om programmets genomförande och Thérèse Ljungquist (**ÖK-sekretariatet**) informerade om kommunikationsaktiviteter (se bilaga 3a–3b).

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) frågade om gränsen för bristande måluppfyllelse inom prestationsöversynen på 65 % för räkenskapsår 2024 respektive 75 % för räkenskapsår 2026 är förordningsstyrt. **Jordbruksverket** bekräftade att så är fallet. Sofia Björnsson undrade vidare över växelkursen och påpekade att det är allvarligt om pengar brinner inne. **Ordföranden** svarade att det inte finns något nytt att ta upp i denna fråga och poängterade att det är en förordningsstyrd kurs som gäller för alla fonder.

4 Stödmyndigheternas lägesrapporter om planens genomförande

Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) och Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) informerade om läget i genomförandet av den strategiska planen för GJP utifrån respektive verksamhet (se bilagor 4a–4b).

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade om motsvarande information om ansökningar om olika stöd som lämnades till lägesrapporten förra året finns att tillgå

även nu. Enligt Sofia är det intressant att veta om justeringar inom ersättningarna för mellangröda och vårbearbetning har gett utslag efter de ändringar som gjorts. Sebastian Remvig (**LRF Ungdomen**) menade att man tidigt lyft en oro för unga då lönsamheten inte är stark från början och undrade om någon länsstyrelse har försökt med riktade utlysningar. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) svarade att han inte känner till att det skett ännu just för unga, men att det alltid är möjligt att göra utlysningar. Christine Bergh (**Jordbruksverket**) svarade att uppgifter om alla stöd och ersättningar finns och kan skickas. När det gäller de justeringar som gjorts har dessa gett resultat och fler ansökningar har kommit in. Ersättningen för mellangröda har ökat med drygt 13 000 hektar jämfört med föregående år och målet är uppfyllt till drygt 100 %. Målet för fånggröda ligger på 84 % och för vårbearbetning ligger det fortfarande högt över målvärdet. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) kommenterade att hon sett att ansökta uppgifter finns i bilaga 7 till lägesrapporten, men att hon gärna vill se helheten (se bilaga 4c). Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade om det är totalen som visas för miljöersättningarna och om dessa riskerar återkrav senare. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) bekräftade att det var totalen. Anette Andersson (**Naturvårdsverket**) kommenterade att rapporten visar att snittkostnaden (enhetsbeloppet) ökar mycket. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) förklarade att enstaka projekt kan göra att beloppen blir högre. I oktober var det mest stöd inom biodling och de projekten är mycket mindre. Längre fram kommer större projekt igång. Det kan alltså bero på typer av projekt.

5 Fördjupning om handlingsplan för att effektivisera handläggningen och korta tiderna

Eva Rosenthal och Petra Jarlros (**Jordbruksverket**) presenterade Jordbruksverkets arbete för en mer effektiv handläggning (se bilaga 5). De konstaterade att det finns många stöd och att det ser olika ut för olika stöd. Det handlar om kundens upplevelse om handläggningstid. Förvaltningslagen talar om maximalt 6 månaders handläggningstid från att ansökan kommer in till att den beslutas. Målen för handläggningen inom strategiska planen är beslut om stöd inom 6 månader och beslut om utbetalning inom 4 månader. Beslutsomgångar och poängbedömning ger hög kvalitet på insatserna men det tar längre tid att handlägga. Det är mycket manuell handläggning pga. många stöd vilket också gör det mer komplext att ta fram systemstöd. Resurser och budget är de viktiga faktorerna för handläggningstiden. En jämförelse med Tillväxtverkets handläggning inom regionalfonden visar att de tillämpar risk och väsentlighet och automatiserade kontroller (ger 100 % kontrollfrekvens). Jordbruksverket har försökt införa risk- och väsentlighet men har konstaterat att regelverket för CAP ger inte sådant utrymme. Därtill kommer hantering av dubbla programperioder. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) inflikade att länsstyrelserna jobbar med fiskeriprogrammet också vilket gör att strategiska planen i vissa fall behöver prioriteras ner till förmån för beslut inom fisket, som har förordningskrav på handläggningstid och beslutsomgångar kopplat till avropen. Petra Jarlros informerade vidare om att statistiken för handläggningstiden visar att den har ökat mellan 2023 och 2024, men konstaterade att den strategiska planen för GJP knappt hade börjat 2023 varför uppgifterna kan vara missvisande. För 2024 är det ganska många ärenden som väntar på beslut om stöd. Långa handläggningstider beror bland annat på att upplärning av handläggare för de nya förhållandena tagit tid och dessutom räknas även kompletteringstiden in i handläggningstiden. När det gäller ansökan om utbetalning inom strategiska planen är det hittills få ansökningar som har kommit in. De som kommit in hanteras inom tidsmålen. Det görs aktiviteter för att korta handläggningstiderna, t.ex. systemanalys och produktionsplanering. Jordbruksverkets regeringsuppdrag om effektivisering gäller främst nästa programperiod.

Diskussion

Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) undrade hur handläggningstiden räknas. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade om även länsstyrelserna inkluderas i redovisningen. Petra Jarlros (**Jordbruksverket**) svarade att tiden räknas från att ansökan kommer in tills att den beslutas och inkluderar kompletteringstiden. Siffrorna som visades i bildspelet omfattar även länsstyrelsen. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) hade förslag om att en del handläggning kan påbörjas redan innan ansökningstiden i beslutsomgången eller utlysningen är slut för att förkorta tiden.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) menade att det är jätte viktigt med snabb handläggningstid och en aspekt är att det tar tid att ta fram offerter. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) undrade om det går att styra bättre vad gäller kompletteringar. Petra Jarlros (**Jordbruksverket**) svarade att Jordbruksverket har en bra bild över vad man aldrig får in och vilka bilagor som inte kommer med. Jordbruksverket behöver bli bättre på att få kunderna att förstå vad myndigheterna vill ha. Det behövs mer förklaringar. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) kommenterade när det gäller kompletteringar att det kan vara bra att ha en person som granskar direkt och begär kompletteringar och en annan person som hanterar utbetalningar. Stefan Carlsson hade fler förslag och kommentarer: I utlysningar kan det finnas villkor som man direkt kan avgöra om de uppfylls eller inte och då kan man avvisa de som inte uppfyller dem redan innan omgången är slut. Det får inte vara för låg minimipöäng i åtgärder med många ansökningar. Ansökningar under pöänggränsen ska inte behöva hanteras. Nästa beslutsomgång ska inte påbörjas för snabbt. Vidare bör det enligt Stefan Carlsson vara färre beslutsomgångar och mer pengar i varje omgång och det är viktigt att ge bra support till sökande och konsulter. Sebastian Remvig (**LRF Ungdomen**) menade att ansökningsdatum kan avgöra och att konsulter därför skickar in ansökningar direkt utan alla uppgifter. Petra Jarlros (**Jordbruksverket**) svarade att villkor och annat som krävs för ansökan ska vara med, annars avvisas den. Irene Oskarsson (**Hela Sverige ska leva**) kommenterade att det är svårt att driva projekt när pengarna dröjer och att det från leaderperspektiv handlar om tydlighet i vad förväntas åstadkomma. Det är bra med telefonsamtal med sökande för information och bättre förståelse.

6 Information om utvärderingsverksamheten

Joel Karlsson (**Utvärderingssektariatet**) informerade om framstegen som gjorts med utvärderingar av den strategiska planen för GJP (se bilaga 6). ÖK ska ta del av hur arbetet gått och om planen följs och resultaten tas omhand. Under perioden januari 2023 – april 2024 har arbetet fortgått enligt plan. Utvärderingskatalogen är fulltecknad fram till 2027. Eventuella ändringar kräver därför prioritering och det krävs en ändring av planen för att flytta utvärderingar i tiden. Kapacitetshöjande åtgärder har genomförts under perioden tillsammans med andra stater inom EU. Det har också till exempel genomförts studiebesök och etablerats ett nordiskt erfarenhetsutbyte. Enligt regelverket ska det göras utvärderingar för varje särskilt mål, under och efter genomförandet. Utvärderingssektariatet tar gärna emot förslag på relevanta utvärderingar av genomförandet kopplat till särskild mål 9 (skydda folkhälsan och matens kvalitet). Skicka gärna också feedback till Joel om hur underlagen som skickades ut inför mötet kan förbättras.

Diskussion

Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) efterfrågade underlaget. Joel Karlsson svarade att det har skickats till ledamöterna. Josefin Hjort (**Havs- och vattenmyndigheten**) menade att det är viktigt att sprida resultat men att det också är viktigt med formuleringar av uppdragen, exempelvis om vattenkvalitet – näringsläckage. Josefin Hjort konstaterade att

det görs mycket men att formuleringarna i uppdragsbeskrivningarna kan tjäna på att relevanta myndigheter kontaktas när utvärderingen utformas. Joel Karlsson höll med om att det är så man ska jobba och att man gör så idag, men så gjordes kanske inte för två år sedan när de utvärderingar som kommer nu gjordes. Han tog med sig frågan för att se om det går att skruva något ytterligare. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) knöt an till gårdagens workshop för ledamöterna och kommenterade att sammanställningen av utvärderingsresultaten i slutet är värdefull. Det är bra med en kort sammanfattning på ett ställe.

7 Information och yttrande om ändring 3 av den strategiska planen

Åsa Wolgast Broberg (**Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet**) redogjorde för skälen till att punkten togs upp redan nu, trots att underlaget bara avser Jordbruksverkets förslag (se bilaga 7). Tidplanen för ändringens ikraftträdande gör att regeringsbeslut om planändringen behöver fattas i slutet av augusti. När det gäller social konditionalitet måste det komma in i den strategiska planen senast i januari och remissen av det betänkande som tagits fram i den delen pågår fram till den 22 juli. Sammantaget uppgavs tidsschemat alltför pressat för att kunna följa övervakningskommitténs arbetsordning om mer än två veckors framförhållning för underlag som kommittén ska yttra sig om. Regeringskansliets bedömning är att synpunkter dessutom lättare kan tas omhand i ett tidigt skede. Nu är det ett tidigt skede eftersom regeringen inte tagit beslut och det ännu inte finns något gemensambereft förslag. Därför har Jordbruksverkets förslag och utkast skickats till kommittén. Planändringen omfattar införande av social konditionalitet (sociala grundvillkor), revidering av tillämpningen av grundvillkor, där Jordbruksverket har föreslagit revidering av GAEC 6 och 7. Vidare innebär den reviderade grundförordningen för strategiska planer att GAEC 8 ska försvinna från 2025 och ersättas med nytt stöd. Jordbruksverket har haft ont om tid för detta och är mitt uppe i framtagande av slutligt förslag om nytt stöd. Utöver det finns en stor mängd tekniska justeringar i form av ändrade definitioner, förtydliganden, rättningar osv. Jordbruksverket har bland annat föreslagit att möjliggöra odling av vall i renbestånd efter fånggröda, möjliggöra ersättning för eget arbete i samarbetsåtgärden för biologisk mångfald, ta bort gödsling inom vårbearbetning och justering av målgrupper inom förädlingsstödet. Några av förslagen i bilaga 4 i utskicket ingick i planändring två. Nu är det fråga om förslagen som inte varit uppe tidigare.

Efter en diskussion om processen inför ÖK:s yttrande om planändringen (se nedan) sammanfattade **ordföranden** att dagens möte ger möjlighet till inspel och information och att rätta ut frågetecken. Tidigare har kommitténs synpunkter kommit in först när regeringsförslaget varit långt framskridet och nu ville man vara ute i ett tidigare skede. Förslaget om social konditionalitet är som nämnts på remiss till den 22 juli och synpunkter lämnas bäst in den vägen. Det är omöjligt för kommittén att lämna yttrande idag när allt inte är klart, vilket betyder att ett nytt möte behöver hållas när det samlade förslaget finns att tillgå. Mötet blir troligtvis i mitten av augusti och digitalt. Det samlade underlaget kommer att skickas ut straxt tidigare än två veckor före mötet. Regeringskansliet ska fundera på hur upplägget kan se ut framöver. För ytterligare kommentarer om det nya stödet kan Jordbruksverket kontaktas veckan ut.

Maria Durling (**Jordbruksverket**) informerade om det preliminära förslaget från Jordbruksverket om det nya stödet för blommande åker och fältkant. Ersättningen är en följd av EU-kommissionens förordningsändringar tidigare i våras som innebar att grundvillkoret gällande miljötytor försvinner. Istället ska medlemsländerna erbjuda en ersättning för insatser som bidrar till den biologiska mångfalden på likande sätt som grundvillkoret. Ersättningen är planerad att kunna sökas från och med 2025. Det färdiga förslaget ska

vara klart till midsommar. Maria Durling och Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) svarade på frågor om det nya stödet. Elisabeth Bölenius och Sofia Blom (**Jordbruksverket**) informerade och svarade på frågor om Jordbruksverkets förslag till revidering av GAEC 6 som innebär att minska omfattningen av kravet på marktäckning i 3 av 4 områden i Sverige från 2025, respektive GAEC 7 där förslaget är att gröddiversifiering ska vara valbart i Sverige, men först från 2026 samt att undantag för krav för gröddiversifiering för kompensationsstödområde 1–5 (Norrland) ska vara möjligt.

Diskussion

En diskussion uppstod om hur processen inför ÖK-yttrande skulle tas vidare. När det gäller det nya stödet framförde flera ledamöter att de hade frågor som inte besvarats eller tagits omhand efter att de lyfts i förenklingsgruppen eller inte kunnat tas upp i samband med det extra informationsmötet som hållits för ÖK. Frågor ställdes även om övriga ändringar.

Frågor om processen. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade hur yttranden tas omhand och vilken ÖK:s roll är när det inte är ett faktiskt förslag som presenteras samt vad ÖK:s yttrande innebär. Anneli Weinholt (**EU-kommissionen**) kommenterade att från kommissionens sida ser man programändringen som en helhet. Urve Laas (**EU-kommissionen**) tillade att kommissionen inte lägger sig i den svenska processen och om ÖK får information om programändringen i en helhet eller uppdelat. Det viktiga för kommissionen är att ÖK har sett allt som omfattas av planändringen och kan yttra sig om det innan förslaget skickas till kommissionen. Urve Laas förtydligade att regeln är att ÖK som helhet ska lämna yttrande och nämnde vidare att planändringen ska ses i förhållande till helheten och att olika delar kan påverka varandra, t.ex. ny ersättning, budget, indikatorer, men att kommissionen gör en granskning av helheten.

Lovisa Nelledvad (**Gröna arbetsgivare**) undrade hur tidslinjen hänger ihop och förklarade att hon skrivit kompletterande frågor om social konditionalitet direkt till ansvarig på departementet, men även svarat på remissen och hon ville veta om frågorna ska delas på annat sätt än till Regeringskansliet. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) konstaterade att ÖK:s yttrande ska lämnas gemensamt, men ledamöterna tillhör olika organisationer och hon undrade därför om synpunkter från respektive organisation ska lämnas till Jordbruksverket. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) förklarade att Jordbruksverkets förslag nu ligger hos regeringen förutom det nya stödet som kommer senare. I övriga delar är det bättre att synpunkter går via Regeringskansliet. Åsa Wolgast Broberg svarade till Lovisa Nelledvad att det fungerade bra så som hon skickat frågorna.

Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) framförde att det generellt är uppskattat att ÖK kommer in tidigt i processen, men det blir svårt med yttranden och därför är det bra att ha möjlighet att diskutera förslagen. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) framförde en generell synpunkt om att det var svårt att förstå strukturen i underlaget och vad som föreslås ändras och påminde om att ledamöterna inte arbetar heltid med CAP.

Olof Johansson (**Jordbruksverket**) var på det klara med att man öppnat upp för synpunkter idag, men menade att det är ont om tid. Synpunkter om nya stödet behöver komma helst denna vecka. Jordbruksverket har tidigare fått synpunkter från förenklingsgruppen där även några av ÖK-ledamöterna deltar.

Frågor om det nya stödet. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) lyfte aspekter om passivt brukande och att stödet i praktiken innebär stöd till viltåkrar, om begränsningar per företag av hur mycket mark som kan ingå i stödet eller så att hela skiften inte

kan omfattas, om risken för inlåsning av mark, om tvånget att fokusera på sådant som inte har med miljönyttan att göra, om stödet ska vara öppet i hela landet eller om skiften bara ska gå att söka i delar av landet. Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) menade att hela skiften leder till passivt brukande. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) nämnde att det funnits liknande förslag tidigare, även om det skiljer sig åt och undrade även om det skulle vara tillåtet med fleråriga insatser och obrutet år från år. Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) svarade att tanken är att både ettåriga och fleråriga växter kan odlas så länge villkoren uppfylls, t.ex. kan stödsinsatser behövas efterföljande år om man valt fleråriga fröblandningar. När det gäller frågan om passivt brukande svarade Lisa Karlsson att Jordbruksverket inte ser den farhågan eftersom det enligt villkoren krävs aktiva åtgärder, maskiner, kunskap och intresse. Lisa Karlsson förklarade vidare att man undersökt hur stor omfattning det kan bli och att det är fråga om en ganska liten areal totalt sett, vilket gör att man inte vill komplicera stödet och stänga dörren för sökande (1 300 företag söker enbart träda och på dessa företag finns det totalt 3 500 hektar åkermark där stödet kan sökas). Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) undrade om man kan sätta en maximal areal för ansökan för att förhindra passivt brukande. Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) svarade att det systemmässigt finns svårigheter och det blir krångligt för de sökande. Josefine Johansson undrade också varför just tre örter föreslås och om man kan ta med traditionella landskapselement, som öppna diken. Lisa Karlsson svarade att det beror på att man vill öka förutsättningarna för längre blomningsperiod och skapa variation. Anette Andersson (**Naturvårdsverket**) undrade vilka arter som kan utgöra de tre olika sorterna. Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) svarade att det kommer att finnas en väl genomgången lista och att hon inte ser någon risk att den ifrågasätts. Sebastian Remvig (**LRF Ungdomen**) hade hört av brittiska kollegor att man där kommit fram till att begränsningar behövs p.g.a. passivt brukande och menade att frågan även hänger ihop med arrendepriiser och uppmanade Jordbruksverket att titta på frågan om passivt brukande. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) klargjorde att LRF inte är negativa utan ser fördelar med biologisk mångfald, men att de har farhågor för jordbruket i övrigt och hon lyfte farhågan om detta kan bli viltåkrar som för med sig klövvilt som ger ökade betesskador i vissa områden. Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) menade att det beror på vilka örter som väljs, hur attraktiva de blir. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) undrade om det finns utsäde att tillgå nästa år. Lisa Karlsson (**Jordbruksverket**) svarade att dessa aspekter hade tagits med i listan och att det kommer att finnas många sorter att välja på.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade över ersättningsnivån. Maria Durling (**Jordbruksverket**) svarade att kalkylerna inte är klara och att det inte är Jordbruksverket som sätter nivåerna, men hon tillade att den blir mer än 500 kr eftersom bara utsädet är dyrt. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) nämnde att det kan finnas likheter med kalkylen för skyddszoner, men att merkostnader för dyrare utsäde tillkommer. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade varifrån budgeten kommer. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att det inte går att säga i nuläget. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade vilka alternativ som finns. Åsa Wolgast Broberg svarade att det är bristande söktryck i vissa ettåriga ersättningar och samtidigt finns krav på att redovisa miljöutgifter. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade hur långt diskussionen med kommissionen har kommit. Maria Durling (**Jordbruksverket**) svarade att det har varit ett samtal om stödet än så länge. Urve Laas (**EU-kommissionen**) bekräftade att det inte varit fler samtal och att kommissionen inte har gjort någon bedömning än. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) instämde i att man inte haft någon dialog om detta än. Åsa Wolgast Broberg undrade i sin tur om det finns någon

monetär gräns för passivt brukande. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) menade att stödet kanske kunde omfatta enbart kantzoner och inte hela skiften överallt samt att det behöver vara lägre i delar av landet. Sebastian Remvig (**LRF Ungdomen**) tillade att det samtidigt behöver vara tillräckligt högt för incitament, men inte för högt. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade om man kan separera ersättningsnivån för hela skiftet. Olof Johansson (**Jordbruksverket**) svarade att det nya stödet måste balanseras, det får inte vara för många villkor och det finns möjlighet att följa upp och justera stödet senare. Medlemsstaterna är ålagda att ha ett stöd och Olof Johansson varnade för att göra det för komplicerat. Urve Laas (**EU-kommissionen**) förtydligade att inte hela GAEC 8 har tagits bort utan bara krav på miljöytor, men att skydd av befintliga landskapselement finns kvar tillsammans med förbudet mot att beskära träd och häckar på jordbruksmark under fåglars uppfödning och häckningsperiod. Anette Andersson (**Naturvårdsverket**) menade att det borde gå att kombinera att bevara landskapselement med stöd för nya ytor så det blir kontinuitet och hänger ihop som landskapselement. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade om man får skörda ytan som utsäde, på vilket **Jordbruksverket** svarade nej.

Frågor om övriga ändringar. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade angående GAEC 7 varför undantaget endast omfattar område 1–5. Sofia Blom (**Jordbruksverket**) svarade att det förväntas vara svårt få igenom ett större undantag. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade om växtföljdskravet försvinner. Sofia Blom (**Jordbruksverket**) svarade att förslaget innebär att man får välja mellan att möta kravet med antingen växtföljd eller gröddiversitet. Jenny Ekman menade vidare att det är synd att växtföljdskravet och annat i grundvillkoren tas bort eller förändras, vilket man även hade framfört till kommissionen.

Irene Oskarsson (**Hela Sverige ska leva**) önskade se förslaget om sociala grundvillkor och undrade vad det får för konsekvenser. Lovisa Nelledvad (**Gröna arbetsgivare**) hade varit med vid det extra informationstillfället och fått en genomgång av förslaget och hon hade några synpunkter i övrigt, bl. a. en fråga om delen där arbetsmiljöverket är tillsynsmyndighet där hon inte hade förstått kontrollfrekvensen och hur den är uttryckt, om det är som tidigare eller om det blir annat inom CAP. Urve Laas (**EU-kommissionen**) svarade att kontroll en gång per år från tillsynsmyndigheten gäller. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att normala kontroller gäller och återkopplade senare under mötet att förslaget om sociala grundvillkor inte innebär fler kontroller av arbetsmiljö än vad som redan görs idag enligt befintlig lagstiftning. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) konstaterade att avdrag görs när en dom är fastställd och undrade hur länge det gäller. Åsa Wolgast Broberg svarade att detta handlar om arbetsrätt och inte arbetsmiljö och att det ännu är osäkert hur det ska bedömas, t.ex. om det är upprepade eller enstaka fel – skalan är inte klar. Lovisa Nelledvad (**Gröna arbetsgivare**) undrade om man undersökt genomförandet i respektive medlemsstat för att säkerställa att Sveriges lantbrukare inte får sämre konkurrenskraft. Lovisa Nelledvad utvecklade att det kan bli olika eftersom det bygger på hur direktiv genomförts i olika stater och hon undrade därför om det följs upp. Urve Laas (**EU-kommissionen**) kände inte till om detta följs upp, men konstaterade att flera medlemsstater redan har infört sociala villkor och att det inte krävs något nytt utan att det är samma förutsättningar som ska tillämpas såväl inom CAP som utanför.

8 Fördjupning om investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

Yvette Barring och Mårten Lidfeldt (**Jordbruksverket**) informerade om investeringsstödet för ökad konkurrenskraft (se bilaga 8). Det ingår åtta delåtgärder i ett och samma stöd.

Yvette och Mårten gick igenom de olika delarna i stödet och uppdaterade kring läget, där bra betyder att målen bedöms kunna nås och dåligt att det finns risk att mål inte nås.

- Stallar fungerar bra. Dock innehåller statistiken dubletter i ansökningar.
- Energiskog har få ansökningar.
- Växthus söks inte i hela landet och stöd kan även fås via producentorganisationer, vilket gör att en del kanske söker där. Växthusen är marknadsförda för trädgårdsnäringsringen.
- Torkning fungerar bra.
- Ny teknik fungerar dåligt. Kategorin heter ”lös utrustning” och allt möjligt kan komma med i ansökningarna. Tankar finns om att ändra ingången till stödet och ändra namnet.
- Minskad ammoniakavgång fungerar dåligt. En tanke är att lyfta ut den delen till ett eget stöd eftersom den skiljer sig från det övriga och då samtidigt höja stödnivå och stödtak.
- Renvaktarstugor fungerar bra.
- Täckdikning fungerar dåligt, trots de åtgärder som redan gjorts. Ett faktum är att de 12 % av budgetmedlen som tilldelats denna del ska uppfylla 50 % av antalsmålet för hela stödet om ökad konkurrenskraft. Det beror på att enhetsbeloppet är betydligt lägre för täckdikning/energiskog än för andra delåtgärder. Ytterligare åtgärder man ser kommer behöva vidtas för att öka antalet ansökningar är bättre information, förenkling i ansökanshanteringen och urvalskriterierna, separat stödtak, referenskostnadslista för rimlighetsbedömning, öronmärkt budget och möjlighet till omfördelning mellan länsstyrelserna.

Andreas Eiderhed (**Jordbruksverket**) hade undersökt användningen av urvalskriterier för att bedöma ansökningarna och gjorde en kort genomgång. Resultatet visar att nästan hälften av alla ansökningar har fått höga poäng. Urvalskriterierna har justerats inför 2024 för att kriterierna ska resultera i större spridning av poängen och därmed ge bättre underlag för handläggande myndighet i beslutsfattandet. Undersökningen visar bland annat att fokus på lönsamhet kräver mycket underlag och att de valbara kriterierna lyfter fram regionala aspekter. Slutsatser är bland annat att ytterligare kalibrering kan behövas och att fokus på andra mål bör övervägas, men även att systemet kan förenklas genom att byta ut kriterier samtidigt som de valbara bör behållas.

Diskussion

Olof Johansson (**Jordbruksverket**) undrade om det som nämnts tidigare beaktas, dvs. att det vore bra med färre beslutsomgångar med mer pengar i varje och att det finns tid mellan omgångarna för att hinna handlägga innan nästa. Mårten Lidfelt (**Jordbruksverket**) svarade att det har varit färre ansökningar under år 2024 jämfört med 2023. Antalet beslutsomgångar har minskat, vilket han bedömde var bra. Urvalskriterierna ändrades till den 1 januari 2024. Enhetsbeloppen är högre nu, men poängen skiljer mellan länsstyrelserna. Det kan skilja 200 poäng då det i ett län kan räcka med minimipoäng för att få stöd medan det i ett annat län krävs maxpoäng, vilket beror på söktryck per län men även hur stor budget det är i en beslutsomgång. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) förklarade att när den strategiska planen öppnade var det höga poäng som krävdes för lantbrukare, men att det nu är omgjort och att det inte längre krävs lika höga poäng. Samtidigt är det inte lika högt söktryck längre och det är stora olikheter mellan län. Stefan Carlsson tillade att länsstyrelserna nu också har lärt sig hur stor budget som ska läggas in i varje beslutsomgång och menade att länsstyrelserna nog kommer att klara detta. Jenny Ekman (**Naturskyddsförningen**) undrade över dubletter i ansökningar och sökande som inte uppfyller villkoren

och förhållandet till om budgeten räcker. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) kommenterade att det är högre stödnivå för unga, men att urvalskriterierna styr mer mot lönsamhet och undrade över möjligheten till specifika utlysningar för unga. Mårten Lidfelt (**Jordbruksverket**) svarade att det stämmer att unga inte är prioriterade i urvalskriterierna men att de får högre stöd. Mårten tillade att det inte gjorts några riktade utlysningar, men att man kan se att budgeten kommer att gå åt. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) uttryckte oro om den långsamma handläggningstakten och undrade om Jordbruksverket gjort något för att underlätta att genomföra särskilda utlysningar för unga. Mårten Lidfelt (**Jordbruksverket**) svarade att det har gjorts riktade utlysningar men inte för unga. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) höll med om att det inte har gjorts men att det vore bra att sprida möjligheten. Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) hade hört att lantbrukare i Södermanlands län måste utöka verksamheten för att få lönsamhet och menade att länsstyrelsen sagt att utökning ger högre poäng. Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) konstaterade att de som behöver investera för att bibehålla verksamheten inte gynnas. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) svarade att det går att lägga till i urvalskriterierna att man vill gynna unga, men att det i så fall kan ändras på längre sikt. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) menade att det är snabbare med riktade utlysningar. Mårten Lidfelt (**Jordbruksverket**) kommenterade att stöd behövs när det är svårt att låna pengar och att det inträffar vid utökningar.

Sebastian Remvig (**LRF Ungdomen**) undrade om markägare kan söka stöd för täckdikning. Yvette Barring (**Jordbruksverket**) svarade att det är möjligt men problemet är en ovilja att ta kostnaden. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade om man kan höja stödprocenten inom investeringsstödet för täckdikning. Yvette Barring (**Jordbruksverket**) svarade att om man höjer stödnivån blir utfallet ett lägre antal stöd. Det betyder att varje investering blir dyrare än planerat, vilket skulle medföra behov av ändring av strategiska planen. Jordbruksverket menade att det kan övervägas att försöka sänka målvärdena efter att först ha försökt öka intresset. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) menade att man kan upprätta avtalsmallar mellan markägare och arrendator, men konstaterade att arrendatorn har ett sämre läge. Mårten Lidfelt (**Jordbruksverket**) menade att sådana avtal är upp till marknadens parter att teckna, men att man eventuellt skulle kunna stötta från Jordbruksverkets sida. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) påminde om lönsamhetskalkyler från Greppa Näringen. Yvette Barring (**Jordbruksverket**) nämnde att det är svårt att få fram två offerter i dagsläget, eftersom många entreprenörer har fullbokat med arbete redan. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) påminde om att det är ett viktigt stöd eftersom det ingår i prestationsöversynen.

9 Nationella nätverket för GJP informerar om sin årsredovisning

Ulrika Holmgren (**Jordbruksverket**) informerade om årsredovisningen avseende 2023 för nätverket för GJP (se bilaga 9) och gav då en beskrivning av nätverket, visade en matris över intäkter och kostnader och gav exempel på aktiviteter som genomförts.

Diskussion

Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade över målgruppen för kampanjen Goda nyheter. Ulrika Holmgren svarade att målgruppen för kampanjen ursprungligen var unga i städerna. På frågan om kampanjen når rätt målgrupp svarade Ulrika att uppföljning har visat goda resultat. Samtidigt har kampanjen fungerat väl för andra ändamål och målgrupper, exempelvis på Landsbygdsriksdagen.

10. Information från Förvaltningsmyndigheten

Olof Johansson (**Jordbruksverket**) nämnde att möte med ÖK för landsbygdsprogrammet nyligen hållits och att det trots utmaningen att handlägga två programperioder samtidigt är ett bra utnyttjande av strategisk plan för GJP. Jordbruksverket är stolta över att ha klarat första årets kontroller och att ansökan om utbetalning klarats i tid och med bra kvalitet. Det gäller även handläggningen från länsstyrelserna. Jordbruksverket kunde betala ut de ettåriga miljöersättningarna i god tid. Förenklingspaketet med ändringar i EU-regelverket kräver mycket jobb med snabba ändringar i grundvillkor, vilket påverkar annat arbete. Utöver det arbetar Jordbruksverket med skolfruktsstöd och översyn av möjlig effektivisering av skolmjölksstödet. Verket har vidare fått i uppdrag att titta på stöd till rådgivning och investeringar för öka robustheten på gårdsnivå. Säkerhetsläget behöver öka på gårdarna och de behöver öka sin förmåga att stå emot utmaningar. En CAP 28-grupp har startats för att bistå Regeringskansliet med att utveckla Sveriges ståndpunkter inför nya politiken. Regeringskansliet leder arbetet och Jordbruksverket bidrar med underlag, t.ex. analyser av EU-regler och utredningar, bland annat om utvidgning. Den senare beslutas nästa vecka. Det finns ännu inga revisioner att rapportera om men det är aviserat en revision med start i sommar. Den berör båda fonderna, det är en bred revision där både strategisk plan och landsbygdsprogrammet ingår och man ska granska både Jordbruksverket och Ekonomistyrningsverket.

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) nämnde att en enkät från Copa Cogeca visade att Sverige tillhör de länder där utbetalningar av de areal och djurbaserade ersättningarna kunnat göras tidigast. Sofia Björnsson undrade också hur det gått med Jordbruksverkets avisering om neddragningar och om det påverkat om handläggningstiderna. Olof Johansson (**Jordbruksverket**) svarade att informationen från länsstyrelsernas landsbygdsdirektörer är att allt är utbetalt. När det gäller neddragningen så har den påverkat handläggningen. Det var ett trettiotal personer som var varslade. Ingen personal har behövt sägas upp, alla har antingen själva lämnat Jordbruksverket eller flyttat inom myndigheten. Det innebär dock att det är färre personal som handlägger stöd. Det är en fortsatt tuff ekonomisk situation framåt.

11. Information från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) meddelade att planändring två nu är godkänd och att en uppdatering av den svenska förordningen snart ska beslutas. Det kommer att bli ytterligare en uppdatering efter sommaren med delar som inte finns med i den ändring som strax är klar. När det gäller utredningar har det varit en utredning om ändamålsenlig hantering av EU-fonder. Remiss pågår och det finns långt gående förslag om jordbrukspolitiken framöver. Statskontoret har i uppdrag att utreda ändamålsenlig placering av ÖK-sekretariat, Utvärderingssekretariat, kansliet för det nationella nätverket för GJP, samt samordning av AKIS. Alla funktioner ses över i fråga om lämplig placeringen. Även frågan om stödmyndigheternas användning av medel för egen verksamhet ingår i utredningen. Uppdraget ska delredovisas i november och slutredovisas i vår. Remissen av utredningen "Livsmedelsberedskap för en ny tid" är nyligen avslutas och svaren omhändertaras nu i regeringskansliet. Pågående uppdrag till Jordbruksverket handlar om förenkling, kontroll- och sanktionssystem samt att vidta vissa förberedelser som beredskapsmyndighet. När det gäller jordbrukspolitiken efter 2028 sker val till Europaparlamentet och inrättande av en ny EU-kommission i år. Lagförslag väntas under sommaren 2025. Sverige vill kunna påverka innan dess och därför har en organisation upprättats på departementet för det arbetet och en motsvarande organisation har upprättats på Jordbruksverket. Sveriges preliminära ståndpunkter har tagits fram och en hearing har

hållits. Vidare har en delegation rest till Bryssel för att träffa chefer på EU-kommissionen och framföra och diskutera ståndpunkterna. Aktuellt är även att det pågår en översyn av landsbygdspolitiken men det arbetet ligger på annan enhet på Regeringskansliet.

Diskussion

Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) undrade om det är känt när förslaget till EU-förordning för nästa CAP-period kommer. Åsa Wolgast Broberg svarade att det inte är det men att hon har uppfattat att ett förberett förslag ska finnas för den nya EU-kommissionen före jul. Urve Laas (**EU-kommissionen**) kommenterade att kommissionen förbereder olika valmöjligheter för den nya kommissionen som kommer att tillträda efter valet till Europaparlamentet. Flerårsbudgeten, inbegripet för strategiska planer för GJP är normalt sett sju år. Den här gången har dock den strategiska planen haft en kortare period på grund av att landsbygdsprogrammet förlängdes. Det är inte möjligt att föregripa budgetförhandlingarna, men dessa påverkar sannolikt den gemensamma jordbrukspolitiken. Osäkerheter kring Ukraina och annat påverkar också.

Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) undrade om det blivit några ändringar i Sveriges ståndpunkter sedan hearingen. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att den största förändringen är att öppna för incitamentsbetalning. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) bad att underlag skulle skickas till ÖK. Åsa Wolgast Broberg svarade att det kommer att skickas via ÖK-sekretariatet.

12 Information från EU-kommissionen

Urve Laas (**EU-kommissionen**) meddelade att man från kommissionens sida ser framåt mot valet i juni. En förordning om förenklingar har kommit som reviderar grundförordningen om strategiska planer som tillåter vissa ändringar av GAEC, där bara ändringen av GAEC 8, första kravet på miljöytor, är obligatorisk. Andra ändringar är möjlighet till att göra två planändringar per år samt möjligheter till tillfälliga undantag för GAEC-krav vid extrema väderförhållanden. Vidare har EU-kommissionen skickat en enkät till jordbrukare. Svaren processas nu och kommissionen förbereder ett non-paper om jordbrukets position i livsmedelskedjan.

Diskussion

Josefine Johansson (**Ekologiska lantbrukarna**) undrade om planändringar alltid måste gå på remiss. Urve Laas (**EU-kommissionen**) förtydligade att EU inte har några regler om svensk förvaltning, men däremot om att ÖK måste yttra sig. Huruvida det görs intern remiss är upp till Sverige. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att planändringar inte brukar remitteras. Vanligtvis förankrar Jordbruksverket sina förslag och Regeringskansliet tar upp förslagen med ÖK. Ordföranden tillade att inte heller den strategiska planen för GJP är förankrad i remiss utan har hante-rats via sakråd.

13 Övriga frågor

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) hade uppfattat att möjligheten att ge stöd till biogastraktorer inom klimatklivet tagits bort av statsstödsskäl och undrade över stödmöjligheterna inom CAP. Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) vidarebefordrade svar från John Andersson på Jordbruksverket att det kommer vara möjligt att stödja dessa inom klimatklivet.

Ordföranden hänvisade till workshopen som hållits dagen före om kommittéarbetet och förklarade att en sammanställning kommer att göras av workshopleadaren (se bilaga 10) och att detta kommer att tas upp på nästa ordinarie ÖK-möte.

14 Nästa möte

Utöver det extra möte som diskuterats ifråga om planändring tre under punkt 7 ovan, föreslog ordföranden den 6 november för nästa ordinarie möte och undrade om kommittén önskade ett fysiskt möte. Efter diskussion enades om att mötet ska vara digitalt om inte agendan tyder på annat. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) påminde om att möte kommer att hållas i januari för den årliga prestationsrapporten. Ordföranden bad att få återkomma om datum för fysiskt möte i maj nästa år.

15 Mötets avslutande

Ordföranden tackade samtliga deltagare och avslutade mötet.

Tobias Olsson

Thérèse Ljungquist

Ordförande

Övervakningskommittén sekretariat

Protokollet har signerats, men på grund av krav på tillgänglighetsanpassning publiceras det utan namnunderskrifter på webbsidan.